

☐ KNIHA ZLIN

Peter Pišt'anek

RIVERS OF BABYLON II.

Tato kniha vychází s finanční podporou Komise SLOLIA,
Literárne informačné centrum Bratislava.

Copyright © Peter Pišťanek, 2011
Translation © Miroslav Zelinský, 2011

ISBN 978-80-87162-36-1

Ti z vážených čtenářů, kteří se náhodou seznámili s románem Rivers of Babylon, mohou být na začátku této knihy právem zvědaví, jestli se tady nebude mluvit o panu Ráczovi. Mají pravdu; nebude se tady mluvit o panu Ráczovi. Přínejmenším ne v takové míře, jak by mohl čtenář, zhyčkaný první knihou, očekávat.

Přece jen si však dovolím něco málo prozradit z Ráczova soukromého a profesionálního života. Pan Rácz je spokojený a šťastně ženatý. Je pyšný na svého zdravého syna, má se dobře a nechává touto cestou pozdravovat všechny své fanoušky. Oba jeho hotely a síť restaurací, jeho investiční privatizační fond Oxford Captivate & Consumption, jeho pozemkově-makléřská firma X-Racio i soukromá civilní bezpečnostní služba Sekuritatia prosperují. Nejnověji pan Rácz zakoupil velkou halu s dvěma hektary pozemků v nákladním přístavu a chce si tam otevřít bezcelní sklad. Všechno však bude záviset na vnitřní směnitelnosti slovenské koruny. Kromě toho pan Rácz založil novou divizi firmy Sekuritatia. Specializuje se na vymáhání nedobytných pohledávek.

Například: jste soukromý podnikatel nebo podnikatelka. Jiná soukromá firma vám dluží peníze. Pošlete jim fakturu, urgujete fakturu, urgujete urgenci faktury, urgujete urgenci urgence atd., ale oni pořád ne a ne zaplatit. Zajdete tedy za lidmi z firmy Sekuritatia, a ti vaši pohledávku koupí. Chápete to? Ostatní obchodníci kupují zboží a jiná aktiva,

ale Rác, ten koupí i dluh; ať se jen obchody hýbou! Za zdánlivě beznadějnou pohledávku ve výši řekněme půl milionu korun vám na stůl vysází čtyři sta tisíc, tedy osmdesát procent dlužné částky. Odejdete spokojený a v nejbližším kostele dáte zapálit svíčky, aby Velký Dobrodinec Rác žil ještě nejméně sto let.

Zatímco svíčky hoří, Šolík a Tupý, dva kmenoví pracovníci Sekuritatie, vyjdou do terénu zjistit něco o zadlužené firmě. Jak se jmenuje majitel nebo majitelé, kde bydlí, jaká mají auta, kde je nechávají zaparkovaná, jestli mají rodinu, děti, jak jsou ty děti staré, kam chodí do školy, jestli mají domácí zvířátko (ideální je pes nebo kočka – přece jen jsme ještě nedozráli na odřezanou koňskou hlavu na polštáři) a kam s ním chodí na procházku. Když to zjistí, vrátí se do kanceláře firmy Sekuritalia, kde podají podrobnou zprávu svému šéfovi Mozoňovi. Proběhne porada. A potom se jde, jak se říká, na to.

Celá akce ve většině případů vypadá stejně.

Asi takhle: Krásné osmileté děvčátko, andílek s dlouhou blondatou hřívou, dcerka majitele zadlužené firmy, jde domů ze školy. Zastaví u ní obrovské auto a nějaký hodný strejda jí nabídne bonbony. Zeptá se, jestli chce zavést domů, tam a tam. Děvčátko je překvapené, že hodný strejda zná adresu. Strejda se zasměje. On, hodný strejda, je taťkuv starý kamarád. Děvčátko nastoupí do auta; už teď je v jejích pohybech, v jakési nevyzrálé, ale velmi půvabné podobě, zakódován půvab, s nímž bude v budoucnosti, dospělá, nastupovat do aut jiných strýčků.

Hodný strýček se vyptává na pejska; ještě pořád máte toho jezevčíka?

Děvčátko přikývne, ano, mají pejska, jmenuje se Sačmo.

A už jsme tu, slečinko, řekne hodný strýček a zastaví před domem. Takhle se to otevírá, ukáže. Ty bonbony si vezmi, mně jsou k ničemu, mám cukrovku, řekne hodný strejda a podá jí sáček s chutnými bonbony. A ještě něco, dodá, skoro bych zapomněl: tohle, prosím tě, dej tátovi a že ho pěkně pozdravuji.

Děvčátko vezme obálku a bonbony, slušně poděkuje a s půvabem, který jsme už popisovali, vystoupí. Ještě zamává hodnému strejdovi a zmizí v bráně.

Hotová ženská, pomyslí si Tupý, zařadí rychlost a mercedes se rozjede ulicí.

Večer děvčátko nadšeně vypráví rodičům, jak jelo v obrovském autě a tak dál. Vyděšený otec-dlužník otevře obálku. Stojí tam:

Milý dlužníku-neplatiči!

Dovolujeme si Vám oznámit, že dne toho a toho nám firma ta a ta svěřila vymáhání dlužné sumy... (bla bla bla)... fakturu přikládáme... (bla bla bla)... zaplatte obratem, nebo se dostavte osobně či prostřednictvím zástupce Vaší firmy... za účelem vyhotovení nové smlouvy... (bla bla bla)... Zůstáváme v dokonalé úctě a s heslem: Nejprve po dobrém!

*Vaše CANISTRA, spol. s r. o.,
divize společnosti Sekuritatia*

Skoro každý zaplatí. A když ne, tak mu v centru města záhadně shoří auto. A když ne, tak mu neznámý pachatel zdemoluje kancelářské prostory. A když ne, tak mu někdo přibije pejska Sačma na domovní dveře. A když ne, tak...

Takhle si žije pan Rác. V této knize se však nebudeme zabývat jeho úctyhodným podnikáním. I když, na druhé straně, nikdy neříkej nikdy, jak se říká. Možná se nám tu pan Rác ještě párkrát mihne; nejspíš i proto, že se nejednou octneme v časoprostoru, kde tento dynamický podnikatel i nadále prožívá svůj příběh.

Například v hotelu Ambassador.

Hotel Ambassador je kolem čtvrté hodiny ranní mrtvý, ponořený do šera a bez pohybu. Stejně i ulice před ním. Tramvaje ještě nezačaly jezdit, auto projede jen jednou za čas. Jedním z takovýchto aut je i taxík s vídeňskou espézetkou. Vystoupí z něj velmi dobře oblečený a mladistvě

působící čtyřicátník s americky vyběleným chrupem a brýlemi s tenkými kovovými rámkami.

Kufr! zavolá na nosiče, staříčkého boye Torontála, který v livreji a čepici s kšiltem vyběhne z hotelové haly. Máj sjútkejz! dodá.

Víc se o své zavazadlo nestará. Rakouskému taxikáři hodí stodolarovku a vejde do chladného přití vestibulu.

Jmenuji se Martin Voulek, řekne s úsměvem recepčnímu. Chci apartmá. Nějaké větší. Na jak dlouho? Ma bój, to nevím ani já. Na měsíc, na půl roku? Em – ej – ár – tí – áj – en, Ví – ou – el – í – . Zkrátka Martin Volek. Máte to? Etlenda. Džódža. Jú – es – ej. Tady je můj júes-pásport.

Cizinec se rozhlédne po vestibulu.

A Ambassador-bar ještě funguje? zeptá se.

Ano, pane, řekne recepční. Ještě hodinu, do pěti.

Džast jako vždy, řekne Voulek. Nic se nezměnilo. Dlouhou dobu před tím já hrál jsem tady, pochlubí se. Já byl jsem... hau tú ixplejn... jak se... mjúzišn. Já hrál jsem se-xofóun.

Cizinec předvede pantomimu hraní na saxofon.

To je ólmast twenny jírs bhäk, dvacet let nazpátek, dodá.

Voulek převezme vyplněný hotelový průkaz a strčí pře-kvapenému recepčnímu do dlaně desetidolarovku.

Boy Torontál se přišourá zvenčí, pavoučí prsty zaťaté do rukojeti Voulkova kufru z krokodýlí kůže.

Oukej, řekne Voulek, lec gou! Jako starý dýchavičný pes následuje Torontál Voulka do výtahu.

Hír ár jú, grendpa, řekne Američan ve svém apartmá a podá Torontálovi desetidolarovku. Život je těžký, připustí při pohledu na roztřesené ruce boye. Měl bys už myslet na ritájr, na důchod, ne? dodá.

Noci jsou ještě chladné, ale ve dne už slunce vyleze pořádně vysoko. Plechová střecha bufetu se zahřeje a dlouho do noci pak chladne s vlnitým pukáním. Feri Bartaloš spí odkopaný. Zip spacáku obvykle nezapíná. Převrátí se na druhý bok, několikrát mlaskne a probudí se: má žízeň.

Eržika spí zády k němu. Feri vstane, překročí ji a napije se rovnou z kohoutku. Znovu překročí Eržičinu i svou nafukovací matraci. Odemkne a vyjde ven.

Obloha je jasná. Hvězdy blikají na svých místech. Tramvaje ještě jezdit nezačaly, ale zdálky je už slyšet jejich přibližující se hrkot. Feri obejde dřevěné boudy, díky kterým si bufet vysloužil všeobecně akceptovaný název dřevěná vesnice, a přimhouří oči. Na střeše vysoké budovy za hotelem Ambassador-Rác svítí digitální ukazatel času a teploty. Čtyři hodiny dvacet, deset stupňů nad nulou. Feri se otřese. Někde v dálce bafají psiska. Nejednou je zahlédl: různorodou smečku toulavých potvor s vyceněnými zuby a vyplazenými jazyky. Feri přejde na parkoviště. Za papundeklovou stěnou Špáršvajnova přívěsu se převalí se vzdycháním tlusté tělo. Feri si odkašle a odplivne. Spát se mu už nechce. Rázně zabuší na dveře hlídačova karavanu. Zevnitř se ozve poplašené převalování, vzdychání, hledání bot, vstávání a nadávky. Dveře se otevrou a v mezeře se objeví hlídačova napuchlá tvář.

Co je?! zahuhlá Fredy Špáršvajn.

Přestávka! odpoví Feri.

Kurva! řekne Fredy a chce zalézt spát.

Nemáš oheň? zeptá se Feri a v ruce se mu objeví krabička cigaret. Klepne po ní a vyčnívající filtry nabídne hlídači parkoviště.

Špáršvajn stihne přečíst název. Sparta. Lakota zvítězí nad ospalostí a nevrlostí. Někde v boudě vyhrabe zápalky, vezme si nabízenou cigaretu a postaví se vedle Feriho.

Chvilí klidné meditace přeruší Bartaloš, aby si mezi jednotlivými šluky postěžoval na svého nadřízeného, vedoucího bufetu. Oni, Feri s Eržikou, makají jak černí: všude je pořádek. Ať Fredy řekne sám: není snad všude pořádek?

Špáršvajn roztržitě přikývne a rozkašle se do sychravého rána. Není zvyklý kouřit.

Feri je ukřivděný a spravedlivě rozzlobený. Vedoucí je hovado; je, Feriho s Eržikou, bezdůvodně jebe za všechno. Za nic. Záchody jsou přece pořád čisté! Lidé serou, chčí, blíjí. Oni, Feri s Eržikou, se na kurvu-vedoucího taky

můžou vysrat: udělají ten pořádek! Nikde ani smítko. A co? Vedoucí přijde, ani se nepodívá do hajzlu, takhle stojí za rohem, a zjebe je, jeho, Feriho, i s Eržikou. Ale on, Feri s Eržikou, ví, o co tady jde! Feri se zatváří tajnůstkářsky, ve tváři mu hraje úšklebek. Za všechno může Brejlovec! Jasně, vedoucí mu nadrůže! On, Feri, neví, neví, co ti dva spolu mají. Ale něco spolu mají! Možná Brejlovec něco ví na vedoucího a drží ho v šachu. Nebo se vedoucí Brejlovce bojí jen tak. No nic, on, Feri, tomu přijde na kloub! Feri vyfoukne kouř. Je to jasné: Brejlovec chce je, Feriho s Eržikou, vyšoupnout z dřevěné vesnice. Brejlovec je nenasytný. Pořád má málo. Feri začne na prstech počítat. Za sbírání sklenic má Brejlovec stovku denně. Ženu si posadil na hajzl, to je někdy i dvě stě tři sta korun denně. Z toho koupí jen toaletní papír, čisticí prášek, čas od času mýdlo. Jinak nic. Oba, Brejlovec a jeho žena, dostanou nažrat a napít. Ušetří. Celkově tedy vydělají dobré čtyři stovky denně. Za týden je to tisíc dvě stě. Za měsíc pět tisíc! Pět tisíc korun bokem! Ferimu po tomto zjištění přeskočí hlas; zapomněl, že on s Eržikou vydělá totéž, protože se s Brejlovcem v bufetu střídají. Feri to na závěr shrne: Brejlovec a jeho žena se snaží jeho, Feriho Bartaloše i s Eržikou, vyšoupnout z místa! Feri se odmlčí s rozhodným, ustaraným a zároveň uraženým výrazem ve tváři.

Chvilí ticha rychle využije a přeruší tlustý hlídač parkoviště. I jemu, Fredymu Špáršvajnovi, je z toho nanic. Tohle, co tu je, tu už jednou bylo. Před dvěma lety uprostřed zimy vyhnali jeho, Fredyho, z parkoviště. Z JEHO parkoviště! Dočkal se tehdy obrovského nevděku. Prý kvůli vánočnímu trhu! Ale ty boudy pak stály až do jara. On, Fredy Špáršvajn, byl tehdy tak rozčilený, že z toho těžce onemocněl. Na nervy. Přitom se nesmí rozčilovat; v dětství mu praskla v hlavě jakási žilka. Všichni po něm, po Fredym, jdou. Nejprve ti cikáni. Chtěli třetinu jeho zisku, za ochranu. On, Fredy, je však odvážný. Nezapltil! A co oni? Pomstili se! Velice mu ublížili! Hlídač si vzrušeně potáhne z cigarety. Dnes už, naštěstí, cikánů není. Hoteliér Rácz je vyhnal z centra. Teď se on, Fredy, poctivý živnostník, cítí bezpečněji; nikdo

ho neohrožuje. Ale platit musí stejně. Odevzdávat polovinu zisku. Za ochranu. Kurva! Co je on, Fredy Špáršvajn, teď za soukromého podnikatele? Je žebrák! Poloviční žebrák! A potom, tahle dřevěná vesnice! Auta nemají kde parkovat, ale to nikoho netrápí; hlavní je, že centrum města je plné dřevěných bud! Jednoho dne přišla za ním, za Fredym, znovu ta píča z magistrátu a přinesla mu rozhodnutí, že parkoviště se zmenší na polovinu předešlé rozlohy a na té druhé polovině že bude dřevěná vesnice. Ale nájemné musí on, Fredy, platit jako předtím! Příjem má přitom víc než o polovinu menší! A to ještě on, Fredy, nemluví o zdravotním pojištění a podobných kokotinách!

Bartaloš ze zvyku přikývne, ale bez účasti. Kdyby bufet zrušili, přišli by o chleba zase oni, Feri s Eržíkou.

Po ulici drnčí první tramvaj. Oba to pochopí jako znameení. Rozloučí se a rozejdou. Fredy Špáršvajn vleze zpátky do sirovodíkovo-čpavkového tepla svého brlohu a Feri se vydá na procházku a čeká, než otevřou potraviny. Dostal chuť na pivo.

Samoobsluhu otevřou jako vždy v pět. Feri je mezi prvními zákazníky. Koupí si dva lahvové bratislavské samose-ry a s melancholickým pohledem se postaví k vysokému stolu v rohu u poklady. Rozevře noviny a přečte si svůj horoskop. Feri je rak. *Bytost opačného pohlaví dnes odpoledne zásadně změní váš život.* Feri se chraplavě zasměje a pustí se do sportovní stránky.

Zákazníci šmajdají dovnitř, rozespalí. Feri si nikoho nevšímá; popíjí s přimhouřenýma očima a čte si fotbalové výsledky. Tvář se mu hne, až když se ve skleněném vchodu objeví Brejlovec. Brejlovec vejde. Ferimu okázale nevěnuje pozornost. Jeho kostnatá a i přes určitou shrbenost vysoká postava se pohne ke košíkům. Na očích má černé brýle. Od té doby, co přišel o oko, se staly neodmyslitelným doplňkem jeho tváře.

Dnes Brejlovec nepracuje. Dělá Feri s Eržíkou. Brejlovec má oblečené oranžové montérky a modrý prošívaný kabát. Je to pracovní úbor cestářů z dopravního podniku. Vykopli ho odtamtud před dvěma lety, ale on se stále cítí

být členem velké a veselé rodiny autobusáků a tramvajáků. Dodnes Brejlovec zásadně nechodí po chodníku; pohybuje se v jízdni dráze tramvaje ve středu vozovky a pozorně hledí pod nohy, jakoby neustále kontroloval stav kolejnic. Sem tam se sehne a zvedne kámen. Tramvajáci ho znají a přátelsky na něj cinkají. Když nemá službu v dřevěné vesnici, často se vetře na oběd do závodní jídelny dopravního podniku. Dají mu polévku a chleba do sytosti.

Brejlovec dokáže ještě i dnes nazpaměť odrecitovat kterýkoli z předpisů, které si vtloukl do hlavy během dlouhého ježdění tramvají. Když mu v hospodě U Albánce vybili oko, ztratil odhad vzdálenosti a udělali ho revizorem. Na dispečera byl hloupý.

Když jednoho dne zpronevěřil a propil peníze z vybraných pokut, dostal se do čtyř kopáčů. Tam moc platný nebyl. Stále se považoval za řidiče tramvaje na odpočinku. Když byla poškozena trať, místo toho, aby kopal s ostatními, klábosil raději se svými bývalými kolegy, řidiči tramvají, čekajícími na odstranění poruchy. Traťového mistra skoro trefil šlak. Když začali v dopravním podniku propouštět, Brejlovec letěl jako první. Do důchodu mu zbývaly dva roky, tak začal pracovat v dřevěné vesnici. Tělem i duší však zůstal dopravákem. Dodnes do slova, tlumeným, ale přísným hlasem, deklamuje všechny předpisy. Každý předpis patřičně prožívá: Jevtušenko, recitující své verše na plném stadionu, je proti němu úplná nula. Ukázkou své mechanické paměti doprovází Brejlovec ráznými gesty pravé ruky; ztotožňuje se s každíčkou nabiflovanou větou.

Bartaloš si už otevřel druhý samoser. Brejlovec přijde s igelitovou taškou plnou rohlíků a mléka a postaví se k druhému stolu. Taky si koupil pivo. Stojí otočený zády.

Feri nevydrží. Usměje se při pohledu na dopravácký oděv Brejlovce. Do služby? zeptá se ironicky.

Dlouhán si ho na oko nevšímá. V klidu si lije pivo do propadlých úst.

Copak, do služby? zopakuje Feri.

Brejlovec polkne samoser, hřbetem ruky si utře bradu, přeměří si Feriho a potom lenivě odvrátí kulatou, skoro

plešatou hlavu, ozdobenou orlím nosem. Pohled jeho oka je skrytý za tmavým sklem.

Feri nepostřehne varovné signály. Co by si v tom do-pravním podniku bez tebe počali? řekne jakoby pro sebe. Kdyby tebe nebylo, můžou to rovnou zabalit!

Brejlovec je ve vteřině u něj. Žilnatou rukou mu stiskne krk. Feri vypoulí oči a zmlkne. Je o dvě hlavy menší než Brejlovec. Dlouhán drží, nepustí. Je prchlivý. Ženu taky bije. Často i v bufetu, přímo před zákazníky.

Pokladní zavřeští skřípavým, pronikavým hlasem. Pořád to samé! rozčiluje se. Nasávají od rána a pak se bijí! Ale tady, v samoobsluze, se nikdo bít nebude! Ona, pokladní, hned zavolá vedoucího! Ten ať zavolá policii!

Brejlovec si jí všimne tak, jako si všímáme bzučení mouchy. Drží Feriho pod krkem a nedovolí mu nadechnout se.

Feri z posledních sil hasnoucím zrakem poplašeně hledí, jestli tu už nepřišel na pivo některý z jeho kamarádů: vousatý Honzík, kolega z bufetu na opačné straně ulice, anebo zabiják Fraňo Fčilek, co sbírá krýgly U Myslivce. Není tu ale nikdo. V rohu u sloupu se tlemí smradlavý, věč-ně ožralý vyžírač nedojedených talířů Majerník; ten Ferimu nepomůže.

Feri Bartaloš zmobilizuje poslední síly a kolenem prudce kopne Brejlovce mezi nohy. Brejlovec hned povolí stisk a chytí se za bolavé místo.

Feri se nadechne, do tváře se mu vrátí zdravá barva. Pomstychtivě a zákeřně, s krutým úsměvem zbabělce kopne Brejlovce ještě dvakrát a vyběhne ze samoobsluhy. Ani nedopije samoser. Kličkuje mezi pomalu se posouvajícími auty, letmo se ohlédne, jestli ho někdo nepronásleduje.

Brejlovec stojí schoulený u stolku. Vyschlýma rukama si tiskne koule i břicho; neumí se rozhodnout, co dřív.

Za Ferim se sychravým ranním povětrím nese hrubá nadávka, ale ten už je na druhé straně ulice, rozesmátý a dosyta vyšklebený pod vlivem svého vítězství.